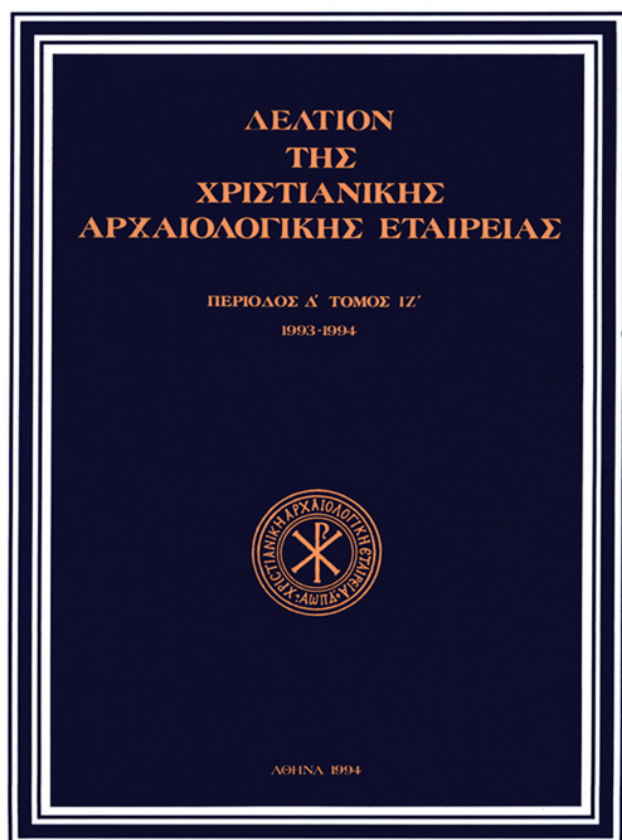

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 17 (1994)

Δελτίον ΧΑΕ 17 (1993-1994), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη της Ντούλας Μουρίκη (1934-1991)

Ντούλα Μουρίκη, 17 Ιουνίου 1934 - 25 Νοεμβρίου 1991

Μαίρη ΑΣΠΡΑ-ΒΑΡΔΑΒΑΚΗ

doi: [10.12681/dchae.1082](https://doi.org/10.12681/dchae.1082)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΑΣΠΡΑ-ΒΑΡΔΑΒΑΚΗ Μ. (1994). Ντούλα Μουρίκη, 17 Ιουνίου 1934 - 25 Νοεμβρίου 1991. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 17, 9-12. <https://doi.org/10.12681/dchae.1082>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ντούλα Μουρίκη, 17 Ιουνίου 1934 - 25 Νοεμβρίου
1991

Μαίρη ΑΣΠΡΑ-ΒΑΡΔΑΒΑΚΗ

Δελτίον ΧΑΕ 17 (1993-1994), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη της
Ντούλας Μουρίκη (1934-1991)

ΑΘΗΝΑ 1994

ΝΤΟΥΛΑ ΜΟΥΡΙΚΗ

17 'Ιουνίου 1934-25 Νοεμβρίου 1991

Ἡ Ντούλα Μουρίκη, διαπρεπὴς βυζαντινολόγος μὲ διεθνή ἀναγνώριση, ἔφυγε γιὰ πάντα στίς 25 Νοεμβρίου τοῦ 1991. Τῇ δυναμικὴ παρουσία της γιὰ εἴκοσι περίπου χρόνια στήν ἐπιστημονική ἀρένα μαρτυρεῖ τό μεγάλο σέ ποσότητα καί ὑψηλῆς ποιότητος ἔργο της, τό ὁποῖο δίκαια θά τήν κατατάξει στή χορεία τῶν μεγάλων ἐρευνητῶν τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Ὁ πρόωρος θάνατός της στέρησε τήν ἐλληνική ἐπιστήμη ἀπό ἕναν ἀκαταπόνητο ἐργάτη. Γεννήθηκε τό 1934 στούς Ἀμπελοκήπους Αἰγιαλείας. Μετά τήν ἀποπεράτωση τῶν δύο πρώτων κύκλων τῆς ἐκπαίδευσής της στήν ἴδια πόλη, φρόντισε νά ἀποκτήσει ὅλα ἐκεῖνα τά πνευματικά ἐφόδια πού θά τῆς ἄνοιγαν ἀπό νωρίς τόν δρόμο γιὰ μιά λαμπρή ἀκαδημαϊκή σταδιοδρομία. Τό ἔτος 1951 πέτυχε μεταξύ τῶν πέντε πρώτων στή Φιλοσοφική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅπου εὐτύχησε νά ἔχει καθηγητές — μεταξύ ἄλλων — τόν Ἀναστάσιο Ὁρλάνδο καί τόν Διονύσιο Ζακυθινό. Ὑπότροφος σέ ὅλη τή διάρκεια τῶν σπουδῶν της, ἔλαβε τό 1956 τό πτυχίο τοῦ Ἱστορικοῦ καί Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος καί τό 1958 τό πτυχίο τῆς Γαλλικῆς Φιλολογίας. Τό ἀκαδημαϊκό ἔτος 1956-1957 φοίτησε μέ ὑποτροφία τοῦ γαλλικοῦ κράτους στή Σορβόνη καί ὑπῆρξε μαθήτρια τοῦ André Grabar καί τοῦ Paul Lemerle. Ἀργότερα, μέ ὑποτροφία τοῦ Ἰδρύματος Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν, φοίτησε ἐπί τρία χρόνια (1965-1968) στό Τμήμα Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν τοῦ Princeton (Κατεύθυνση Ἱστορία τῆς Τέχνης), ἀπό ὅπου καί ἔλαβε τό πτυχίο Master's of Fine Arts μέ βαθμό Ἀριστα. Στή συνέχεια, μέ ὑποτροφία τοῦ Κέντρου Βυζαντινῶν Σπουδῶν τοῦ Dumbarton Oaks τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Harvard, ἐκπνεῖ τή διδακτορική της διατριβή ὑπό τήν ἐποπτεία τοῦ διακεκριμένου βυζαντινολόγου Kurt Weitzmann. Τό 1970 ἀναγορεύθηκε διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας (Doctor of Philosophy) τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Princeton μέ βαθμό Ἀριστα, πρώτη γυναίκα πού πέτυχε αὐτή τήν ὑψηλή διάκριση στό τμήμα αὐτό, ἐνός ἀπό τά γνωστότερα πανεπιστήμια τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἡ Ντούλα Μουρίκη ἄρχισε τήν ἀκαδημαϊκή της σταδιοδρομία τό 1971, ὅταν ἐξελέγη Καθηγήτρια στήν τότε ἔδρα Γενικῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης στήν Ἀνωτάτη Σχολή Ἀρχιτεκτόνων τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου, ἐπιτυγχάνοντας νά εἶναι καί πάλι ἡ πρώτη γυναίκα πού κατακτοῦσε μιά τόσο ὑψηλή θέση στό ἀρχαιότερο Τεχνολογικό Ἰδρυμα τῆς χώρας, ἐνῶ στό διάστημα 1979-1981 ὑπῆρξε καί μέλος τῆς Συγκλήτου. Ἡ θητεία της στό Ε.Μ.Π., σέ καιροὺς ἰδιαίτερα χαλεπούς γιὰ τό Ἰδρυμα καί τή χώρα, ὑπῆρξε ἄσπογη, ἐπιδεικνύοντας ὑψηλό ἀκαδημαϊκό ἥθος, μαχητικότητα καί ὀρθοφροσύνη. Ὁ λόγος της, πάντοτε μεστός στίς συνεδριάσεις τῆς Σχολῆς, βοηθοῦσε στό νά λαμβάνονται ἀποφάσεις ἐπωφελεῖς γιὰ τό σύνολο τῆς ἐπιστημονικῆς κοινότητος τῶν Ἀρχιτεκτόνων. Ξεκινώντας μέ μιά ἀσυνήθιστη πνευματική ὀριμότητα, ἀφιέρωσε τίς δυνάμεις της τόσο στή διδασκαλία, ὅσο καί στήν ἐρευνα καί προβολή τῆς τέχνης, εἰδικότερα τῆς βυζαντινῆς. Μέ ἀφετηρία τήν πρόσθετη δυσκολία, τό γεγονός ὅτι ἡ χώρα μας εἶναι ἴσως τό μόνο εὐρωπαϊκό κράτος, ὅπου τό μάθημα τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης δέν διδάσκεται στόν δεύτερο κύκλο τῆς ἐκπαίδευσης, κατέβαλε ἰδιαίτερες προσπάθειες γιὰ τήν ἀνάπτυξη τῶν μαθημάτων τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης καί γιὰ τόν ἐμπλουτισμό τῆς Βιβλιοθήκης καί τοῦ Φωτογραφικοῦ Ἀρχείου τοῦ Σπουδαστηρίου. Ἀπό τό ἄλλο μέρος ἡ πλούσια διδασκαλία της εὗρισκε ἀνταπόκριση στή δίψα τῶν νέων ἀρχιτεκτόνων καί πολλοί ἦταν ἐκεῖνοι πού ὠφελήθηκαν ἀπό τή βαθιά γνώση τῆς Ντούλας

Μουρίκη. Παρά τόν μεγάλο φόρτο δουλειάς, πάντα υπήρχε χρόνος για τούς μαθητές της αλλά και για τούς νέους επιστήμονες πού ζητούσαν τή βοήθεια ή τίς πολύτιμες συμβουλές της. Φύση ανήσυχη, μέ μεγάλο εύρος ενδιαφερόντων, μέ αγάπη για τή ζωή αλλά και μέ ένα ασίγηστο πάθος για έρευνα, ασχολήθηκε εξ' ίσου μέ όλες τίς εκφράσεις τής βυζαντινής τέχνης. Τά ιστορημένα χειρόγραφα, οί τοιχογραφίες, τά ψηφιδωτά και οί φορητές εικόνες αποτέλεσαν αντικείμενο τών έρευνών της. "Ομως, ή πολυμέρειά της αὐτή δέν λειτούργησε ποτέ σέ βάρος τής ποιότητας. Τό έργο της διακρίνεται για τήν αὐστηρή επιστημονική μέθοδο, τή συστηματική και εξαντλητική έρευνα τών θεμάτων, τήν πλούσια χρήση πηγών, τή βιβλιογραφική ένημερότητα και τούς έπιτυχημένους συσχετισμούς, έτσι ὥστε σέ κάθε τομέα νά θεωρεῖται ειδική. 'Επιθυμία της ήταν νά προσφέρει στήν ἐπιστήμη περισσότερες ἐξειδικευμένες μελέτες, πού τώρα θά μπορούσαν νά πραγματοποιηθοῦν χάρη στήν εὐρύτερη ἐμπειρία τής πολιτιστικῆς φυσιογνωμίας τοῦ τόπου μας.

Τό ειδικό βάρος τής ἐπιστήμονος φάνηκε μεταξύ ἄλλων μέ τή μονογραφία της για τά ψηφιδωτά τής Νέας Μονῆς τῆς Χίου πού ἐξέδωσε ή 'Εμπορική Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος τό 1985, ἕνα σημαντικό μνημειακό σύνολο πού παρέμενε σχεδόν ἄγνωστο στήν έρευνα, καθώς και μέ τήν περισπούδαστη μελέτη της για τίς τοιχογραφίες τοῦ παρεκκλησίου τῆς μονῆς τοῦ 'Αγίου 'Ιωάννου τοῦ Θεολόγου στήν Πάτμο. Βασιζόμενη στίς μαρτυρίες πού περιέχει τό εἰκονογραφικό πρόγραμμα τοῦ παρεκκλησίου, ἐπιβεβαίωσε ὑποθέσεις προηγούμενων ἐρευνητῶν σχετικά μέ τόν χορηγό τοῦ ἀρχικοῦ διακόσμου του και διατύπωσε μιά νέα ἄποψη σχετικά μέ τήν προσωπικότητα, στήν ὁποία εἶχε ἀρχικά ἀφιερωθεῖ τό παρεκκλήσιο αὐτό.

Μέ τό βιβλίο της για τίς τοιχογραφίες τοῦ 'Αγίου Νικολάου στήν Πλάτσα τῆς Μάνης, πού ἐξέδωσε ή Τράπεζα 'Αττικῆς τό 1975, ἔκαμε γνωστό ἕνα ἐξαιρετικά σημαντικό μνημεῖο τῆς Μάνης, τοῦ ὁποίου ὁ παλαιότερος διάκοσμος συνδέεται μέ ἕναν σπουδαῖο ἀξιωματοῦχο τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, τόν Μελιγκό Κωνσταντίνο Σπανῆ. 'Η αἰσθητική ἀξία τών τοιχογραφιῶν αὐτῶν και ή σωζόμενη χρονολογία 1337/1338 τῆς κτιτορικῆς ἐπιγραφῆς πλουτίζουν ἐξαιρετικά τίς γνώσεις μας για τήν ἐξέλιξη τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς στά μέσα τοῦ 14ου αἰῶνα, ἐνῶ ἀποτελοῦν πολύτιμη μαρτυρία για τήν ἱστορία τῆς Μάνης τήν ἐποχή αὐτή.

'Υψίστη ἐθνική προσφορά θεωροῦσε ή Ντούλα Μουρίκη τήν προβολή τῆς ἐλληνικῆς ἐπιστήμης και ἔρευνας στό ἐξωτερικό, γι' αὐτό δέν ἤθελε νά ἀπουσιάζει ἀπό κανένα συνέδριο ἢ συμπόσιο βυζαντινῆς τέχνης. Ταυτόχρονα, προσέφερε μέ ἀπλοχεριά, ἰδιαίτερα στούς νέους ἐπιστήμονες, ὁτιδήποτε τῆς ἦταν δυνατόν προκειμένου νά τούς διευκολύνει στήν ἔρευνά τους. «Οἱ βυζαντινολόγοι στήν 'Ελλάδα μετριοῦνται στά δάκτυλα τοῦ ἑνός χεριοῦ», συνήθιζε νά λέει, «και εἶναι ἐπιτακτική ή ἀνάγκη νά ὑπάρξει συνέχεια».

Μεγάλη ἦταν ἐπίσης ή αἰσθησις τοῦ χρέους ἀπέναντι στά μνημεῖα, ή ὁποία φάνηκε ἰδιαίτερα μέ τή δραστηριότητα πού ἀνέπτυξε ἀπό τό 1984 ἕως τόν θάνατό της ὡς μέλος τῆς 'Επιτροπῆς για τή συντήρηση τών μνημείων τοῦ Μυστρά ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ 'Υπουργείου Πολιτισμοῦ και τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας. Δυστυχῶς δέν πρόλαβε νά δεῖ τά ἀποτελέσματα τών προσπαθειῶν της. 'Εμεῖς πού ζήσαμε κοντά της ἔχουμε ἀκόμη πολύ ἔντονη τήν ἀνάμνηση τοῦ πάθους της για τή διάσωση τοῦ μνημειακοῦ μας πλούτου. "Ελεγε: «Κάθε μέρα πού περνάει εἶναι σέ βάρος τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς. "Αν στή γενικότερη ραθυμία και ἀδιαφορία μας προστεθοῦν και οἱ συνέπειες πού μποροῦν νά ἔχουν φυσικά αἷτια, ὅπως οἱ σεισμοί, ἀντιλαμβάνεστε τό μέγεθος τῆς εὐθύνης ὅλων μας». Τραγική ἐπιβεβαίωση ἀποτελέσσε ή καταστροφή τῆς ἐκκλησίας τοῦ Σωτήρα στό 'Αλεποχώρι τῆς Μεγαρίδος ἀπό τόν μεγάλο σεισμό τοῦ 1981. 'Η μονογραφία της για τό μνημεῖο αὐτό, ή ὁποία δημοσιεύθηκε τό 1978

από τό Ταμείο Ἀρχαιολογικῶν Πόρων τοῦ ΥΠΠΟ, εἶναι σήμερα ἡ μόνη τεκμηριωμένη μαρτυρία πού ὑπάρχει γιά μελλοντική ἀποκατάστασή του.

Ὡστόσο, τό ἐνδιαφέρον τῆς Ντούλας Μουρίκη γιά τήν τέχνη καί τόν πολιτισμό δέν περιοριζόταν στά στενά γεωγραφικά ὅρια τῆς πατρίδας της. Κινήθηκε μέσα στά πραγματικά ὅρια τοῦ Βυζαντίου παρουσιάζοντας μέ συστηματικό τρόπο μνημεῖα τῆς Κωνσταντινούπολης, τῆς Κύπρου καί τῆς Γεωργίας, καθώς καί βυζαντινές εἰκόνες ἀπό τήν Κύπρο καί τή μονή τοῦ Σινᾶ, δίνοντας μιά ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς ἀκτινοβολίας τῆς τέχνης τῆς Πρωτεύουσας καί στίς ἔσχατες περιφέρειες τῆς αὐτοκρατορίας. Τό 1978, σέ συνεργασία μέ τοὺς Hans Belting καί Cyril Mango, μελετᾶ τά ψηφιδωτά καί τίς τοιχογραφίες τῆς Παναγίας Παμμακαρίστου στήν Κωνσταντινούπολη, πού δημοσιεύθηκαν στή σειρά τῶν μονογραφιῶν τοῦ Dumbarton Oaks, ἐνῶ τό 1984 δημοσιεύθηκε ἡ μελέτη της γιά τίς τοιχογραφίες τῆς Παναγίας τοῦ Μουτουλλᾶ στήν Κύπρο στόν τόμο *Byzanz und der Westen*. Οἱ ἀνακοινώσεις της στό Τρίτο Διεθνές Συμπόσιο γιά τή γεωργιανή τέχνη, πού ἔγινε στό Βαρί τῆς Ἰταλίας τό 1980, στό 16ο Διεθνές Βυζαντινολογικό Συνέδριο πού ἔγινε στή Βιέννη τό 1981, μέ θέμα τίς ἀντανακλάσεις τῆς κωνσταντινουπολίτικης τέχνης στή μνημειακή ζωγραφική τῆς Γεωργίας, καθώς καί ἐκείνη μέ θέμα τίς τοιχογραφίες τοῦ ναοῦ τῆς Σιών στό Ατενί τῆς ἴδιας περιοχῆς, περιλαμβάνονται στά Πρακτικά τῶν ἀντίστοιχων Συνεδρίων, ἐνῶ πέντε ἄρθρα της ἔχουν ὡς θέμα διάφορες εἰκόνες ἀπό τό Σινᾶ.

Τά τελευταῖα χρόνια εἶχε καταπιαστεῖ μέ τή μελέτη τῆς ζωγραφικῆς στόν Μυστρά. Ἐφυγε μέ τήν πίκρα ὅτι δέν πρόλαβε νά ὁλοκληρώσει τή μονογραφία της γιά τίς τοιχογραφίες τῆς Παντάνασσας, ὥστόσο μιά συνοπτική παρουσίαση ὀρισμένων ἀπόψεών της σχετικά μέ τό θέμα περιέχεται στόν τόμο *The Twilight of Byzantium*, Princeton 1991, γιά τήν ἔκδοση τοῦ ὁποίου ἦταν ὑπεύθυνη μαζί μέ τόν Slobodan Ćurđić.

Ἀλλά ἡ Ντούλα Μουρίκη ἐκινεῖτο μέ θαυμαστή ἄνεση καί σέ ἄλλες περιοχές τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης, ἐκτός τῆς εἰδικότητάς της, ἀποτέλεσμα μιᾶς στέρεης παιδείας κοντά σέ καθηγητές κύρους, ὅπως ὁ Erwin Panofsky. Τό βιβλίο Ἀναγέννηση-Μανιερισμός-Μπαρόκ, τό ὁποῖο ἔγραψε τό 1975 γιά τοὺς μαθητές της, ἐξακολουθεῖ νά ἀποτελεῖ ἕως σήμερα πολύτιμο βοήθημα ὄχι μόνο γιά τοὺς σπουδαστές τοῦ Τμήματος Ἀρχιτεκτόνων, ἀλλά καί ἄλλων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων τῆς χώρας. Ἰδιαίτερης ἀξίας εἶναι ἐπίσης ἡ ἐργασία της σχετικά μέ τόν Greco καί τό Βυζάντιο, πού κυκλοφόρησε τό 1991 στά Τετράδια «Εὐθύνης», ἐνῶ ἦταν ὑπεύθυνη γιά τήν ἔκδοση τοῦ Καταλόγου τῆς Ἐκθεσης πού ἔγινε στήν Ἐθνική Πινακοθήκη μέ ἔργα δυτικοευρωπαϊκῆς ζωγραφικῆς πού ἀνῆκαν στίς παλαιές συλλογές τοῦ Ε.Μ.Π., μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 150 χρόνων τοῦ Ἰδρύματος τό 1987-1988.

Εἶναι ἀληθινά πολύ δύσκολο νά σκιαγραφήσει κανεῖς τό πορτραῖτο μιᾶς τόσο δυναμικῆς καί πολυμεροῦς προσωπικότητας. Ἡ πνευματική φυσιογνωμία τῆς Ντούλας Μουρίκη εἶχε ξεπεράσει τά στενά ὅρια τῆς μικρῆς της χώρας. Ἀκαταπόνητη ἐρευνήτρια δημοσιεύει συνεχῶς ἄρθρα σέ ἑλληνικά καί κυρίως σέ ξένα περιοδικά, διδάσκει ὡς ἐπισκέπτης καθηγητής σέ πανεπιστήμια τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅπως τό Princeton (1980-1981 καί 1988-1989), στήν Ecole Pratique des Hautes Etudes τῆς Σορβόννης (1986 καί 1989-1990), συμμετέχει σέ συνέδρια καί συμπόσια ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, ἐνῶ πολυάριθμες εἶναι οἱ διαλέξεις της σέ διάφορα πανεπιστήμια καί ἐρευνητικά κέντρα. Ἐνδεικτικά ἀναφέρουμε τά πανεπιστήμια τοῦ Princeton, τῆς Νέας Ὑόρκης, τῆς Βιέννης καί τῆς Ὁξφόρδης, τό Dumbarton Oaks, τή Βρετανική Ἀκαδημία, τό Warburg Institute, τήν Ἀρχαιολογική Ἑταιρεία Ἀθηνῶν, τή Γεννάδειο Βιβλιοθήκη. Τήν ἴδια στιγμή ἡ παρουσία της στόν δημόσιο βίο ὑπῆρξε ἐξίσου ζωντανή καί πλούσια.

Βοηθός ακόμη στο Βυζαντινό Μουσείο Ἀθηνῶν ἐργάσθηκε (1961-1965) γιά τήν ὀργάνωση τῆς Ἑνάτης Ἐκθέσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης: Βυζαντινὴ Τέχνη - Τέχνη Εὐρωπαϊκὴ ὡς συνεργάτης τοῦ Μανόλη Χατζηδάκη. Ὑπῆρξε μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν ὀργάνωση ἐκθέσεως εἰκόνων τῆς Κύπρου στό Μουσεῖο Μπενάκη στά πλαίσια τοῦ 14ου Διεθνoῦς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν στήν Ἀθήνα (1976), τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ὀργάνωση τῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων γιά τόν ἐορτασμό τῶν 900 χρόνων ἀπό τήν ἵδρυση τῆς μονῆς τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου στήν Πάτμο (1987-1988), τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ συμποσίου καί τῆς ἐκθέσεως γιά τὰ 450 χρόνια ἀπό τή γέννηση τοῦ Δομήνικου Θεοτοκόπουλου στό Ἡράκλειο τῆς Κρήτης (1990). Ἀκόμη, ἦταν μέλος τακτικό ἢ ἀναπληρωματικό τοῦ Κεντρικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὑπουργεῖου Πολιτισμοῦ γιά πολλά χρόνια, μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κ.Ε.Π.Ε., ἐνῶ ἡ συμμετοχή της στό Διοικητικό Συμβούλιο τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης ὑπῆρξε σημαντική γιά τόν ἐκσυγχρονισμό τοῦ Ἰδρύματος.

Ἡ Ντούλα Μουρίκη συμμετεῖχε ἐπίσης σέ πολλές ἐπιστημονικὲς ἐταιρεῖες, ὅπως στή Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία (μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου της ἀπό τό 1972), ἡ ὁποία τήν τιμᾷ μέ τόν παρόντα τόμο γιά τήν πολυσήμενη προσφορά της κυρίως ὡς μέλους τῆς ἐπιτροπῆς ἐκδόσεως τοῦ Δελτίου, στήν Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία (μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου στό διάστημα 1984-1987), στήν Association Internationale des Etudes Byzantines, στήν Association Internationale d'Etudes du Sud-Est Européennes, τοῦ International Center of Medieval Art, τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου Βυζαντινῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βαρί, τῆς Ἐταιρείας γιά τή μελέτη τῶν Σταυροφοριῶν καί τῆς Λατινικῆς Ἀνατολῆς, καθώς καί τῆς Ἐταιρείας γιά τήν προώθηση τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν στή Μεγάλη Βρετανία.

Ὅλες οἱ παραπάνω δραστηριότητες καί τό ὀγκῶδες γιά τή σύντομη ζωὴ της ἐπιστημονικό ἔργο τῆς προσεπόρισαν διακρίσεις. Τό 1987 τιμήθηκε μέ τό βραβεῖο Gottfried-von-Herder τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης γιά τή μεγάλη προσφορά της στήν τέχνη καί τόν πολιτισμό, ἐνῶ τό 1988 ἔγινε ἀντεπιστέλλον μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καί Νεοελληνικῶν Σπουδῶν τοῦ Palermo.

Μπορεῖ νά ἔφυγε ἡ Ντούλα Μουρίκη, μᾶς ἄφησε, ὥστόσο, ἓνα ἐξαιρετικό παράδειγμα ἐργατικότητας, ἐπιμονῆς, ἀκατάβλητου σθένους, μαχητικότητας καί ἀγάπης γιά τήν τέχνη καί τόν οὐμανισμό. Τό συγγραφικό ἔργο της ἀντιπροσωπεύεται ἀπό ἑξι μονογραφίες — ἡ μία εἶναι σέ συνεργασία μέ ἄλλους ἐρευνητές —, τριάντα τέσσερα ἄρθρα, κατάσπαρτα σέ ἑλληνικά καί ξένα περιοδικά (κάποια περιμένουν ἀκόμη νά δοῦν τό φῶς τῆς δημοσιότητας), χωρίς νά ἀναφέρουμε τὰ λήμματα σέ καταλόγους, τίς ἐπιστημονικὲς ἀνακοινώσεις σέ διεθνή συνέδρια καί συμπόσια, τίς βιβλιοκρισίες, καθώς καί τίς ἐκλαϊκευμένες ἐργασίες γιά τή βυζαντινὴ τέχνη. Ἀξιαγάπητη καί μέ πλούσιο ψυχικό κόσμο, γιά ὅσους τή γνώρισαν καλά, δίκαιη, προσηνής, γενναιοδωρὴ καί εὐχάριστος συζητητής, ὑπῆρξε μιὰ φωτεινὴ παρουσία στήν ἱστορία τῆς νεότερης ἑλληνικῆς ἐπιστήμης.

ΜΑΙΡΗ ΑΣΠΡΑ-ΒΑΡΔΑΒΑΚΗ

Ἐπίκουρος Καθηγήτρια Ἱστορίας τῆς Τέχνης, Ε.Μ.Π.